დემოგრაფია და სოციალური პოლიტიკა:

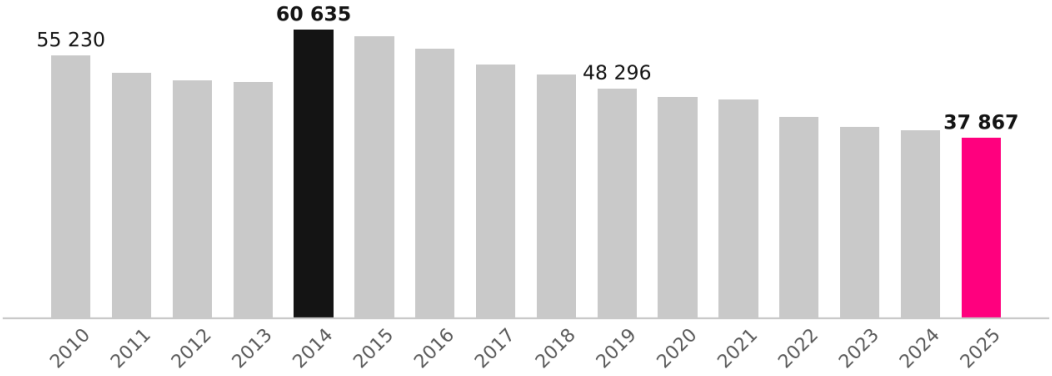
შობადობის შემცირება: რას ნიშნავს ეს საქართველოსთვის

საქართველოში ყოველწლიურად სულ უფრო ნაკლები ბავშვი იბადება. 2025 წელს ქვეყანაში 37 867 ბავშვი დაიბადა - თითქმის 38 პროცენტით ნაკლები, ვიდრე 2014 წელს. 2020 წლიდან კი გარდაცვლილთა რაოდენობა ყოველ წელს აღემატება დაბადებულთა რაოდენობას. მსგავსი ტენდენცია ევროპის თითქმის ყველა ქვეყანაში შეინიშნება. ანგარიში მოკლედ მიმოიხილავს შობადობის ცვლილებას საქართველოსა და მსოფლიოში და სამ კითხვას პასუხობს: რატომ იბადება ნაკლები ბავშვი; ზრდის თუ არა შობადობას ბავშვის დაბადებისას გაცემული ერთჯერადი თანხები და ოჯახებისთვის განკუთვნილი სხვა ფულადი დახმარებები; რას ნიშნავს ეს საქართველოში ოჯახების მხარდაჭერის პოლიტიკისთვის.

01 როგორ მცირდება შობადობა საქართველოში

საქსტატის მონაცემებით, ბოლო ათწლეულში ყველაზე მეტი ბავშვი 2014 წელს დაიბადა — 60 635. მას შემდეგ დაბადებულთა რაოდენობა თითქმის ყოველწლიურად მცირდება: 2024 წელს 39 483 ბავშვი დაიბადა, 2025 წელს კი - 37 867, რაც წინა წელთან შედარებით 4,1 პროცენტით ნაკლებია. შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 2015 წლის 2,31-დან 2024 წელს 1,67-მდე შემცირდა. ეს კოეფიციენტი გვიჩვენებს, საშუალოდ რამდენ შვილს გააჩენდა ერთი ქალი სიცოცხლის განმავლობაში, თუ მოცემულ წელს სხვადასხვა ასაკის ქალებში შობადობის მაჩვენებლები უცვლელი დარჩებოდა. მოსახლეობის ჩანაცვლებისთვის საჭიროა, რომ კოეფიციენტი დაახლოებით 2,1 იყოს.

2020 წლიდან საქართველოში ბუნებრივი მატება უარყოფითია. 2025 წელს 44 319 ადამიანი გარდაიცვალა და ბუნებრივმა მატებამ მინუს 6 452 შეადგინა. 2026 წლის პირველი ნახევრის წინასწარი მონაცემებით, 17 509 ბავშვი დაიბადა და 22 224 ადამიანი გარდაიცვალა.

დიაგრამა 1. დაბადებულთა რაოდენობა საქართველოში, 2010–2025 წლები. წყარო: საქსტატი.

დაბადებულთა რაოდენობის კლება ძირითადად პირველ და მეორე შვილებს ეხება. საქსტატის მონაცემებით, 2014 წელს დაბადებული ბავშვების 43,5 პროცენტი ოჯახში პირველი შვილი იყო, 2025 წელს კი - 36,6 პროცენტი. იმ ბავშვების წილი, რომლებიც ოჯახში მეორე შვილად დაიბადნენ, ამავე პერიოდში 38,2 პროცენტიდან 32,9 პროცენტამდე შემცირდა, მესამე და მომდევნო შვილების წილი კი 18,2 პროცენტიდან 29,1 პროცენტამდე გაიზარდა. საქსტატის მონაცემებზე დაყრდნობით ჩატარებული გაანგარიშება აჩვენებს, რომ 2014 წელთან შედარებით პირველი და მეორე შვილების დაბადების შემთხვევათა რაოდენობა თითქმის განახევრდა, მესამე და მომდევნო შვილების დაბადების შემთხვევათა რაოდენობა კი თითქმის უცვლელი დარჩა. 2025 წელს დაბადებულთა თითქმის 38 პროცენტი თბილისში დაიბადა, ხოლო დადებითი ბუნებრივი მატება მხოლოდ თბილისში, აჭარასა და ქვემო ქართლში დაფიქსირდა.

02 რატომ იბადება საქართველოში ნაკლები ბავშვი

ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის 2026 წლის თებერვლის კვლევის თანახმად, შობადობის შემცირების ერთ-ერთი მიზეზი რეპროდუქციული ასაკის ქალების რაოდენობის კლებაა. 15–49 წლის ქალების რაოდენობა 1990-იანი წლების შუა პერიოდის 1,2 მილიონზე მეტიდან 2020-იანი წლების დასაწყისში დაახლოებით 820 ათასამდე შემცირდა. შესაბამისად, დაბადებულთა რაოდენობა შეიძლება შემცირდეს მაშინაც, როცა თითოეულ ქალს საშუალოდ იმდენივე შვილი ჰყავს, რამდენიც ადრე.

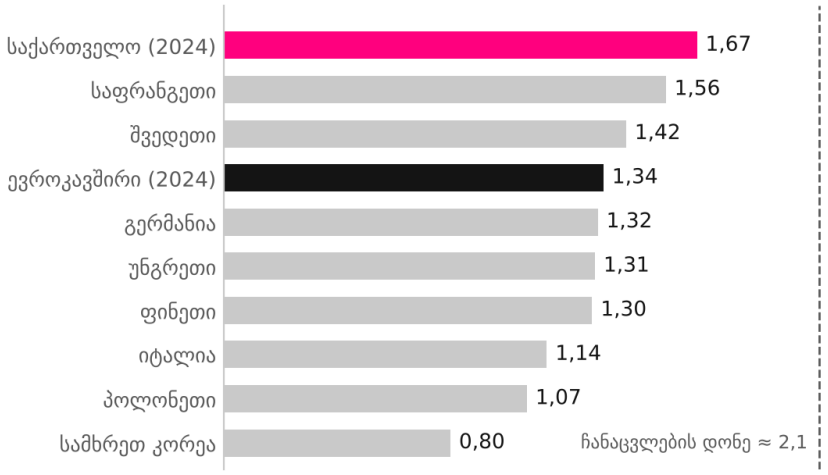
მეორე მიზეზი ის არის, რომ ადამიანები უფრო გვიან ქორწინდებიან და შვილსაც უფრო გვიან აჩენენ. ქალების პირველი ქორწინების საშუალო ასაკი 2010 წლის 25,8 წლიდან 2025 წელს 30,1 წლამდე გაიზარდა. 2025 წელს 22 285 ქორწინება დარეგისტრირდა, 2010 წელს კი - 34 675. ISET-ის შეფასებით, ბოლო წლებში შობადობის ცვლილება დიდწილად შვილის გაჩენის გადავადებით აიხსნება. თუმცა კვლევის ავტორები არ გამორიცხავენ, რომ შემცირდეს შვილების ის რაოდენობაც, რომელიც ოჯახებს საბოლოოდ ეყოლებათ.

დიდია სხვაობა შვილების სასურველ და რეალურ რაოდენობას შორისაც. „კავკასიის ბარომეტრის“ გამოკითხვებში რესპონდენტების დაახლოებით ნახევარი ოჯახში შვილების იდეალურ რაოდენობად სამს ასახელებს, მაშინ როცა შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 1,67-ია. გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) 2025 წლის ანგარიშისთვის 14 ქვეყანაში ჩატარებული გამოკითხვის მიხედვით, ყოველი მეხუთე რესპონდენტი ფიქრობს, რომ იმაზე ნაკლები შვილი ეყოლება, ვიდრე სურს. რესპონდენტების ნახევარზე მეტი კი ეკონომიკურ დაბრკოლებებს ასახელებს, მათ შორის საცხოვრებლის სიძვირესა და სამუშაოს არასტაბილურობას. საქართველოს შემთხვევაში ISET-ის კვლევა სტრუქტურულ ფაქტორებზეც მიუთითებს: დეკრეტული შვებულების დაბალ ანაზღაურებაზე, ბაგა-ბაღების შეზღუდულ ხელმისაწვდომობასა და იმაზე, რომ მამები შვებულებით იშვიათად სარგებლობენ.

03 შობადობის შემცირება ევროპასა და მსოფლიოში

გაეროს მონაცემებით, მსოფლიოში შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 1990 წლის 3,3-დან 2024 წელს 2,3-მდე შემცირდა. ქვეყნების ნახევარზე მეტში ეს კოეფიციენტი მოსახლეობის ჩანაცვლებისთვის საჭირო დონეზე დაბალია. ევროსტატის მონაცემებით, ევროკავშირში 2024 წელს შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 1,34 იყო - ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი 2001 წლიდან, როცა მონაცემების აღრიცხვა დაიწყო. იმავე წელს ევროკავშირში 3,55 მილიონი ბავშვი დაიბადა, რაც წინა წელთან შედარებით 3,3 პროცენტით ნაკლებია. ყველაზე მაღალი კოეფიციენტი ბულგარეთში დაფიქსირდა (1,72), ყველაზე დაბალი კი - მალტაში (1,01).

ეროვნული სტატისტიკის სამსახურების 2025 წლის მონაცემებით, შემცირება გრძელდება. საფრანგეთში, რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში ევროპაში ყველაზე მაღალი შობადობით გამოირჩეოდა, კოეფიციენტი 1,56-მდე შემცირდა. ამასთან, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ პირველად გარდაცვლილთა რაოდენობამ დაბადებულთა რაოდენობას გადააჭარბა. გერმანიაში კოეფიციენტი 1,32-ია, იტალიაში - 1,14, პოლონეთში კი - 1,07. საქართველოს მაჩვენებელი ევროკავშირის საშუალოზე მაღალია, თუმცა სწრაფად მცირდება: ცხრა წელიწადში ის 2,31-დან 1,67-მდე შემცირდა.

დიაგრამა 2. შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი, 2025 წელი (საქართველო და ევროკავშირი: 2024 წელი). წყარო: საქსტატი, ევროსტატი, ეროვნული სტატისტიკის სამსახურები.

შობადობის შემცირება მოსახლეობის დაბერებას აჩქარებს. ევროპის ცენტრალური ბანკის 2026 წლის შეფასებით, ევროზონაში შრომისუნარიანი ასაკის ყოველ 100 ადამიანზე 65 წლისა და უფროსი ასაკის ადამიანების რაოდენობა 2025 წლის 35-დან 2050 წელს 51-მდე გაიზრდება. საქართველოში 2026 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით მოსახლეობის 18,1 პროცენტს 65 წლისა და უფროსი ასაკის ადამიანები შეადგენდნენ.

04 ზრდის თუ არა შობადობას ფულადი დახმარებები

უნგრეთი ხშირად მოჰყავთ წარმატებული პოლიტიკის მაგალითად. უნგრეთის ხელისუფლების განცხადებით, ქვეყანა ოჯახების მხარდაჭერაზე მთლიანი შიდა პროდუქტის დაახლოებით 5–6 პროცენტს ხარჯავს. შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 2010 წლის 1,25-დან 2021 წელს 1,59-მდე გაიზარდა. თუმცა დემოგრაფების - ვოლფგანგ ლუცის, ტომაშ სობოტკასა და კრისტოფ ზემანის — შეფასებით, ზრდა ძირითადად იმან გამოიწვია, რომ ქალები შვილის გაჩენას უწინდელივით აღარ აყოვნებდნენ. ქალების მიერ სიცოცხლის განმავლობაში გაჩენილი შვილების საშუალო რაოდენობა კი არ გაზრდილა. 2025 წელს უნგრეთში კოეფიციენტი 1,31-მდე შემცირდა, დაბადებულთა რაოდენობამ კი 7,1 პროცენტით იკლო და დაახლოებით 72 ათასი შეადგინა.

პოლონეთში ოჯახები 2016 წლიდან თითოეულ ბავშვზე ყოველთვიურად 500 ზლოტს იღებდნენ, 2024 წლიდან კი დახმარება 800 ზლოტამდე გაიზარდა. მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, პროგრამის ამოქმედების შემდეგ შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 2016 წლის 1,39-დან 2017 წელს 1,48-მდე გაიზარდა, თუმცა შემდეგ ისევ შემცირდა. პოლონეთის სტატისტიკის სამსახურის მონაცემებით, 2025 წელს კოეფიციენტი 1,07 იყო, დაბადებულთა რაოდენობა კი დაახლოებით 238 ათასს შეადგენდა - ყველაზე დაბალ მაჩვენებელს ომის შემდგომ პერიოდში. კვლევების მიხედვით, პროგრამის გავლენა მცირე იყო, ძირითადად 31–40 წლის ქალებში გამოვლინდა და მას შემდეგ, რაც 2019 წელს პროგრამა პირველ შვილზეც გავრცელდა, შესამჩნევი აღარ ყოფილა.

სამხრეთ კორეამ 2006 წლიდან შობადობის წახალისებაზე 280 ტრილიონ ვონზე მეტი დახარჯა. მიუხედავად ამისა, 2023 წელს შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 0,72-მდე შემცირდა, რაც მსოფლიოში ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია. 2025 წელს კოეფიციენტი 0,80-მდე გაიზარდა, დაბადებულთა რაოდენობამ კი 6,7 პროცენტით მოიმატა. ეს ზრდა 2024 წელს ქორწინებების რაოდენობის 14,8 პროცენტით ზრდას მოჰყვა. ამიტომ ჯერ ნაადრევია იმის თქმა, რომ ის მხოლოდ სახელმწიფო პოლიტიკამ გამოიწვია.

კვლევების მიმოხილვებიც მსგავს სურათს აჩვენებს. ნორვეგიელი მკვლევრების მიერ 2021 წელს გამოქვეყნებული მიმოხილვა, რომელიც 57 კვლევას აერთიანებს, ბაგა-ბაღებში ადგილების რაოდენობის

ზრდასა და მომსახურების გაიაფებას შობადობის ზრდას უკავშირებს. საკმარისი ოდენობის ფულადი დახმარებები და საგადასახადო შეღავათები შობადობას გარკვეულწილად ზრდის, ხელოვნური განაყოფიერების დაფინანსება კი ამ მაჩვენებელს 35 წელზე უფროსი ასაკის ქალებში ზრდის. 2025 წელს გამოქვეყნებული სხვა მიმოხილვის ავტორები ასკვნიან, რომ ოჯახების მხარდაჭერის პოლიტიკა შობადობაზე შეზღუდულ გავლენას ახდენს და ის იმის მიხედვით უნდა შეფასდეს, თუ რამდენად ეხმარება ოჯახებს. კანადის პროვინცია კვებეკში ბავშვის დაბადებისას გაცემული ფულადი დახმარების პროგრამის შეფასებამ აჩვენა, რომ ყოველი დამატებითი ბავშვის დაბადება სახელმწიფოს 15 ათას დოლარზე მეტი დაუჯდა. ჩრდილოეთ ევროპის ქვეყნებშიც კი, სადაც ოჯახებისთვის განსაკუთრებით უხვი მხარდაჭერაა გათვალისწინებული, შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი 2010 წლიდან 22–33 პროცენტით შემცირდა.

05 ოჯახების მხარდაჭერის პოლიტიკა საქართველოში და მისი ხარვეზები

საქართველოში 2023 წლის 1 იანვრიდან დეკრეტული შვებულების 183 დღის სახელმწიფო ანაზღაურება 1 000 ლარიდან 2 000 ლარამდე გაიზარდა. 2023 წლის 1 ივლისიდან კი სოციალურად დაუცველი ოჯახებისთვის თითოეულ ბავშვზე გაცემული დახმარება 200 ლარამდე გაიზარდა. 2014 წელს ამოქმედდა პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც იმ რეგიონებში მცხოვრები ოჯახები, სადაც მოსახლეობა მცირდებოდა, მესამე და მომდევნო შვილებზე ყოველთვიურ დახმარებას იღებდნენ. ზოგიერთი მუნიციპალიტეტი, მაგალითად, თიანეთი, ახალშობილთა ოჯახებისთვის ცალკე დახმარებასაც გასცემს. ანგარიშში გამოყენებულ წყაროებში არ არის მითითებული, რომ 2024–2026 წლებში ბავშვის დაბადებასთან დაკავშირებით ახალი ეროვნული ფულადი დახმარების პროგრამა ამოქმედდა.

ISET-ის კვლევა რამდენიმე ხარვეზს გამოყოფს. 2 000 ლარი 2023 წელს ქალების საშუალო ხელფასის დაახლოებით 23 პროცენტს შეადგენს, მაშინ როცა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის სტანდარტით ანაზღაურება წინა შემოსავლის არანაკლებ 67 პროცენტი უნდა იყოს. 2024 წლის გამოკითხვის მიხედვით, კერძო სექტორში დასაქმებულთა 56 პროცენტს დეკრეტული შვებულების პერიოდში დამსაქმებლისგან დამატებითი ანაზღაურება არ მიუღია. 0–2 წლის ბავშვების მხოლოდ დაახლოებით 20 პროცენტი დადის ბაგა-ბაღში, მაშინ როცა სამიზნე მაჩვენებელი 50 პროცენტია. ამ ორი მაჩვენებლის სხვაობა 37 757 ბავშვს შეესაბამება. 2023 წელს დეკრეტული ან ბავშვის მოვლის შვებულებით 13 ათასზე მეტმა დედამ ისარგებლა, მამებიდან კი - მხოლოდ 342-მა.

06 დასკვნები

პირველი, საქართველოში დაბადებულთა რაოდენობა 2014 წლიდან თითქმის 38 პროცენტით შემცირდა. შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი მოსახლეობის ჩანაცვლებისთვის საჭირო დონეზე დაბალია, ხოლო ბუნებრივი მატება 2020 წლიდან უარყოფითია. ყველაზე მეტად პირველი და მეორე შვილების დაბადების შემთხვევათა რაოდენობა შემცირდა.

მეორე, კლება ნაწილობრივ ქორწინებისა და შვილის გაჩენის გადავადებით, ასევე რეპროდუქციული ასაკის ქალების რაოდენობის შემცირებით აიხსნება. რადგან რეპროდუქციული ასაკის ქალების რაოდენობა შემცირებულია, დაბადებულთა რაოდენობა შეიძლება დაბალი დარჩეს მაშინაც, თუ შობადობის კოეფიციენტი გაიზრდება.

მესამე, საერთაშორისო გამოცდილება აჩვენებს, რომ ფულადი დახმარებები შობადობას მცირედ ზრდის და ხშირად მხოლოდ იმას ცვლის, თუ როდის აჩენენ ადამიანები შვილს. უნგრეთსა და პოლონეთში, სადაც ოჯახების მხარდაჭერაზე დიდი თანხები იხარჯება, 2025 წელს შობადობის კოეფიციენტი კვლავ შემცირდა. უფრო დამაჯერებელია მტკიცებულებები იმის შესახებ, რომ ბაგა-ბაღების ხელმისაწვდომობის ზრდა შობადობას ზრდის. თუმცა განხილული ქვეყნებიდან არცერთში შობადობა მოსახლეობის ჩანაცვლებისთვის საჭირო დონეს არ დაბრუნებია.

მეოთხე, საქართველოში დიდია სხვაობა შვილების სასურველ და რეალურ რაოდენობას შორის. ამიტომ მნიშვნელოვანია იმ დაბრკოლებების შემცირება, რომლებზეც კვლევები მიუთითებს: დეკრეტული შვებულების დაბალი ანაზღაურება, ბაგა-ბაღების შეზღუდული ხელმისაწვდომობა და მამების მიერ შვებულებით იშვიათად სარგებლობა. ახალი პროგრამების დაგეგმვისას ასევე მნიშვნელოვანია მათი გავლენის დამოუკიდებელი შეფასება.

07 წყაროები

1. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი). სასიცოცხლო სტატისტიკა 2024 (Vital Statistics 2024 Report), 2025.

2. საქსტატი. სასიცოცხლო სტატისტიკის მიმოხილვა, 2025, 2026 წლის 27 მარტი.

3. საქსტატი. სასიცოცხლო სტატისტიკის მიმოხილვა, 2026 წლის იანვარი–ივნისი (წინასწარი მონაცემები), 2026 წლის სექტემბერი.

4. საქსტატი. მოსახლეობის რიცხოვნობა 2026 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, 2026.

5. Keshelava D, Surguladze T. Fertility Trends in Georgia: Understanding Tempo and Quantum Effects and the Factors Shaping Them. ISET Policy Institute, Research Note 2026/02, 2026 წლის თებერვალი.

6. UNFPA. State of World Population 2025: The Real Fertility Crisis, 2025.

7. UN DESA. World Population Prospects 2024: Summary of Results, 2024.

8. Eurostat. Eurostat News: Fertility in the EU, 2024 data, 2026 წლის 6 მარტი.

9. INSEE. INSEE Première No. 2087, 2026.

10. Destatis. Pressemitteilung Nr. 230, 2026 წლის 1 ივლისი.

11. ISTAT. Demographic Indicators, Year 2025, 2026 წლის მარტი.

12. Notes from Poland. Poland's Fertility Rate Fell to New Low in 2025, 2026 წლის 28 მაისი.

13. Economx. უნგრეთის სტატისტიკის ცენტრალური სამსახურის (KSH) წინასწარი მონაცემები 2025 წლის შესახებ, 2026.

14. European Central Bank. Economic Bulletin, Issue 6/2026, 2026.

15. Lutz W, Sobotka T, Zeman K. Evaluating Pronatalist Policies with TFR Brings Misleading Conclusions: Examples from Hungary. N-IUSSP, 2024 წლის 4 მარტი.

16. World Bank, FRED. Fertility Rate, Total for Poland (SPDYNTFRTINPOL), 2026.

17. Bokun A. Demographic Research 51(28), 2024.

18. Bartnicki S, Alimowski M. Studia Socjologiczne 244(1), 2022.

19. The Korea Times. Korea's Births Rise 6.7% to 254,300 in 2025, 2026 წლის 26 აგვისტო.

20. The Korea Times. Newborn Numbers Rise in 2024 for First Time in Nine Years, 2025 წლის 27 აგვისტო.

21. Bergsvik J, Fauske A, Hart R K. Can Policies Stall the Fertility Fall? A Systematic Review of the (Quasi-)Experimental Literature. Population and Development Review 47(4), 2021.

22. Gauthier A H, Gietel-Basten S. Family Policies in Low Fertility Countries. Population and Development Review 51(1), 2025.

23. Milligan K. Quebec's Baby Bonus: Can Public Policy Raise Fertility? C.D. Howe Institute, 2002.

24. Nordic Statistics. Record Low Fertility in the Nordics.

25. 1TV. Government Decree Sets Maternity Leave Pay at GEL 2,000, 2022 წლის 28 ნოემბერი.

ეს ანალიზი მომზადებულია ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტის (BTU) აკადემიური გუნდისა და BTUAI-ის მიერ. ის ეყრდნობა საჯაროდ ხელმისაწვდომ სტატისტიკურ მონაცემებს, კვლევებსა და დარგობრივ ანგარიშებს და ანალიტიკური ხასიათისაა.

ციტირება: ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტი (BTU) და BTUAI. (2026). შობადობის შემცირება: რას ნიშნავს ეს საქართველოსთვის. თბილისი, საქართველო.